

Tisková zpráva

Hodnocení reakce institucí na epidemii COVID-19 a dodržování opatření proti šíření koronaviru - Naše společnost - speciál - duben 2021

- ⊙ Sběr dat probíhal ve dnech 26. 3. až 15. 4. 2021, tedy v době, kdy byla v platnosti všechna opatření týkající se omezení pohybu osob a nošení ochrany úst a nosu.
- ⊙ V souvislosti se šířením koronaviru česká veřejnost hodnotí nejvíce pozitivně práci zdravotníků, Hasičského záchranného sboru, armády a policie, naopak nejkritičtější je k působení vlády ČR.
- ⊙ Aktuální hodnocení práce většiny institucí a skupin v souvislosti se šířením koronaviru je výrazně kritičtější než v dubnu 2020, kdy probíhala první vlna epidemie.
- ⊙ Z aktuálně platných opatření čeští občané nejčastěji dodržují zákaz opustit území okresu (69 % vždy, 17 % většinou), nejméně naopak povinnost mít zakrytý nos a ústa při setkání s přáteli nebo členy rodiny žijící mimo společnou domácnost (29 % vždy, 26 % většinou).
- ⊙ Mezi českou veřejností jednoznačně převažuje mínění, že by dodržování platných opatření proti šíření koronaviru mělo být kontrolováno (70 %), opačný názor zastává pouze čtvrtina (25 %).
- ⊙ V případě otázky, zda by porušování opatření proti šíření koronaviru mělo být trestáno, např. peněžní pokutou, nepaduje mezi českou veřejností shoda, neboť necelá polovina (46 %) občanů se domnívá, že by mělo být trestáno „ve většině případů“ nebo „vždy“, podle 35 % „v menšině případů“ a podle 15 % „nikdy“.

Zpracovala:
Radka Hanzlová
Centrum pro výzkum veřejného mínění, Sociologický ústav AV ČR, v.v.i.
Tel.: 210 310 587; e-mail: radka.hanzlova@soc.cas.cz

Centrum pro výzkum veřejného mínění se ve svém speciálním výzkumu zaměřilo na koronavirovou krizi a zkušenosti občanů s ní. Speciální výzkum byl proveden v rámci projektu Naše společnost, za otázky a design šetření zodpovídá CVVM, data sbírala společnost Median.

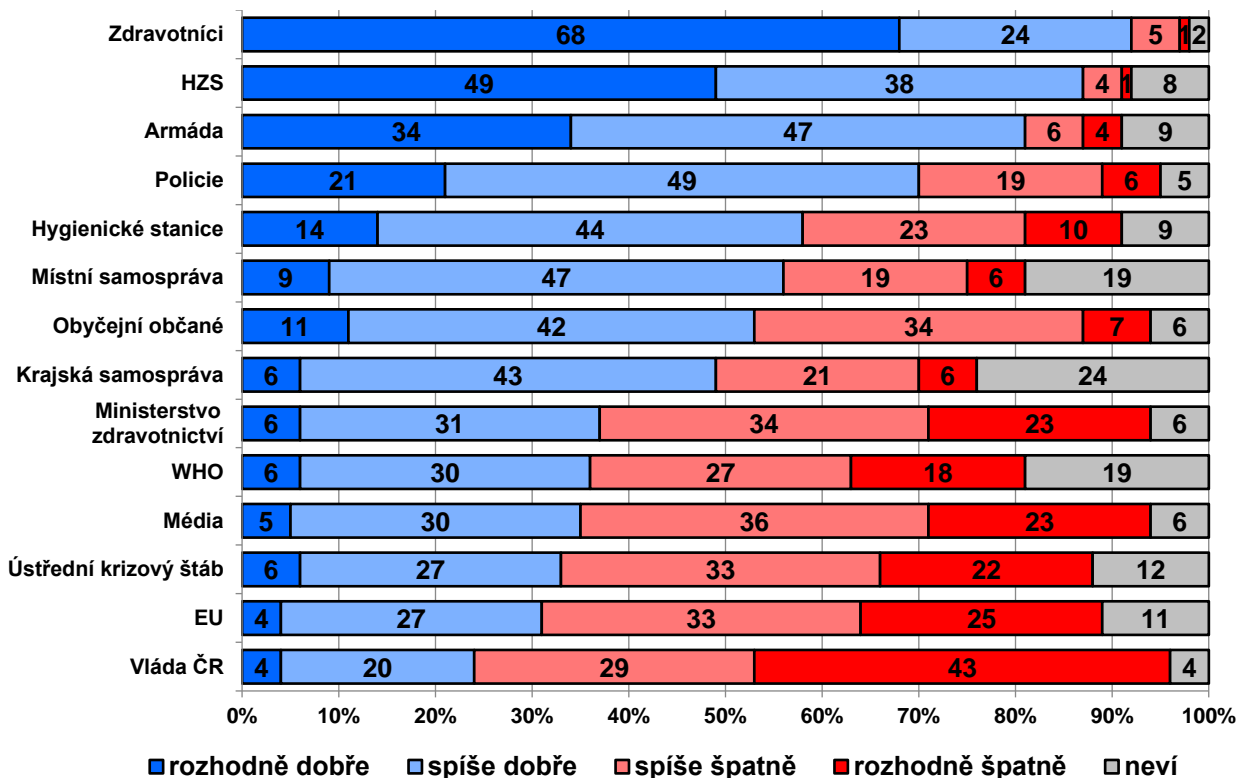
V rámci šetření byla respondentům položena otázka, jak by v souvislosti se šířením koronaviru ohodnotili práci vybraných institucí a skupin. Jak ukazují výsledky v grafu 1, z celkem 14 institucí a skupin zařazených do výzkumu česká veřejnost pozitivně hodnotí práci osmi z nich, přičemž u prvních čtyřech, tedy zdravotníků, Hasičského záchranného sboru, armády a policie pozitivní hodnocení nad negativním převažuje velmi výrazně. Naopak k hodnocení práce zbývajících šesti institucí či skupin je česká veřejnost kritická, přičemž absolutně nejhůře hodnotí působení vlády ČR.

Nejlepšího hodnocení dosahují zdravotníci, jejichž práci vnímá jako dobrou 92 % české veřejnosti (v tom 68 % „rozhodně dobře“ a 24 % „spíše dobře“) a pouze 6 % ji hodnotí jako špatnou. Na pomyslném druhém místě se umístil Hasičský záchranný sbor, jehož práci jako dobrou vnímá 87 % veřejnosti (v tom 49 % „rozhodně dobře“ a 38 % „spíše dobře“) a jako špatnou pouze 5 %. Třetí nejlépe hodnocenou institucí je armáda, jejíž práci jako dobrou označily více než čtyři pětiny (81 %, v tom 34 % „rozhodně dobře“ a 47 % „spíše dobře“) respondentů a jako špatnou desetina (10 %). Práci policie jako dobrou hodnotilo 70 % oslovených, naopak podle čtvrtiny (25 %) dotázaných je její práce špatná. Nadpoloviční většina respondentů hodnotí pozitivně práci hygienických stanic (58 % dobře, 33 % špatně), místních samospráv (56 % dobře, 25 % špatně) a obyčejných občanů (53 % dobře, 41 % špatně). Pozitivní hodnocení převažuje ještě v případě krajských samospráv, jejichž práci jako dobrou hodnotila téměř polovina (49 %) dotázaných, zatímco více než čtvrtina ji označila jako špatnou (27 %).

U zbývajících šesti institucí či skupin výrazně či velmi výrazně převažovalo kritické hodnocení. Konkrétně přibližně třetina dotázaných vyjádřila pozitivní hodnocení a nadpoloviční většina (v případě Světové zdravotnické organizace WHO necelá polovina) negativní hodnocení k práci Ministerstva zdravotnictví (37 % dobře, 57 % špatně), Světové zdravotnické organizace WHO (36 % dobře, 45 % špatně), médií (35 % dobře, 59 % špatně), Ústředního krizového štábu (33 % dobře, 55 % špatně) a Evropské unie (31 % dobře, 58 % špatně). Jednoznačně nejvíce kritická byla česká veřejnost k práci Vlády ČR, kterou jako dobrou vnímá pouze necelá čtvrtina (24 %) a téměř tři čtvrtiny (72 %) ji hodnotí jako špatnou (z toho 43 % „velmi špatně“ a 29 % „spíše špatně“).

Podrobnější analýza z hlediska sociodemografických charakteristik ukázala na pozitivnější hodnocení u žen v případě Ministerstva zdravotnictví, Ústředního krizového štábu, WHO a hygienických stanic. Muži naopak lépe hodnotili práci krajských i místních samospráv, jejichž práci stejně jako práci EU nedokázaly častěji ohodnotit ženy. V případě vzdělání, absolventi vysokých škol příznivěji hodnotili práci krajských samospráv, EU a zdravotníků, naopak kritičtěji práci Vlády ČR, Ústředního krizového štábu a hygienických stanic. Z hlediska věku jsou mladými lidmi ve věku 18 až 24 let lépe hodnoceny WHO a EU, lidmi ve věku 45 až 54 let obyčejní občané, lidmi ve věku 55 až 64 let Hasičský záchranný sbor a lidé starší 65 let lépe hodnotí práci Vlády ČR, Ministerstva zdravotnictví, Ústředního krizového štábu, hygienických stanic, médií a policie.

Graf 1: Hodnocení práce vybraných institucí a skupin v souvislosti s šířením koronaviru (%)¹

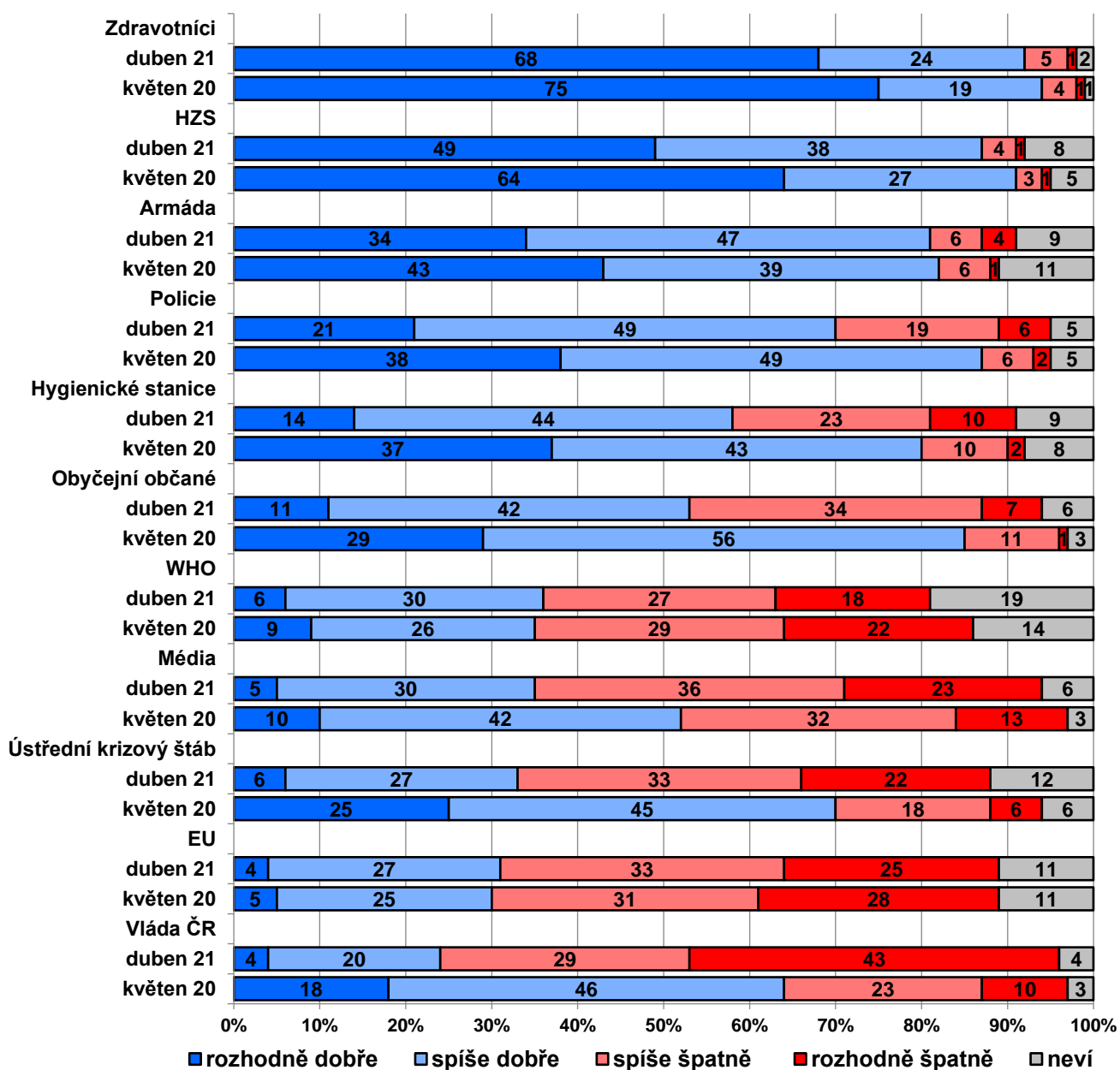
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál – duben 2021, 26. 3. – 15. 4. 2021, 1025 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

Stejná otázka byla respondentům položena již v květnu 2020, tedy úplně na počátku epidemie COVID-19. Nyní tak téměř po roce můžeme zjistit, jestli a případně jak se názor české veřejnosti na hodnocení práce vybraných institucí a skupin v souvislosti se šířením koronaviru změnil, či nezměnil. Výsledky za jedenáct srovnatelných položek, které byly zařazeny do obou šetření, jsou zobrazeny v grafu 2. Z časového srovnání jasně vyplývá, že v současnosti česká veřejnost hodnotí práci většiny institucí či skupin v souvislosti se šířením koronaviru výrazně kritičtěji než při

¹ Znění otázky: „Jak byste v souvislosti se šířením koronaviru hodnotil(a) práci: Vlády ČR, Ministerstva zdravotnictví, Ústředního krizového štábu, Světové zdravotnické organizace (WHO), hygienických stanic, krajské samosprávy, místní samosprávy, Evropské unie, médií, zdravotníků, policie, armády, Hasičského záchranného sboru, obyčejných občanů.“ Možnosti odpovědi: rozhodně dobře, spíše dobře, spíše špatně, rozhodně špatně.

propuknutí první vlny epidemie, konkrétně v květnu 2020, kdy byl výzkum realizován. Nejvíce se zhoršilo hodnocení práce Vlády ČR (pokles pozitivního hodnocení o 40 procentních bodů a nárůst negativního hodnocení o 39 procentních bodů) a Ústředního krizového štábu (pokles pozitivního hodnocení o 37 procentních bodů a nárůst negativního hodnocení o 31 procentních bodů). K velmi výraznému nárůstu kritického hodnocení došlo i v případě obyčejných občanů, u kterých příznivé hodnocení pokleslo o 32 procentních bodů a negativní hodnocení vzrostlo o 29 procentních bodů. V případě hodnocení práce policie, hygienických stanic a médií došlo v porovnání s květnem 2020 k poklesu pozitivního hodnocení a nárůstu negativního hodnocení shodně přibližně o 20 procentních bodů. Velmi nepatrný pokles (o 4 procentní body) pozitivního hodnocení byl zaznamenán u hodnocení práce Hasičského záchranného sboru. Pouze v případě hodnocení práce Světové zdravotnické organizace WHO došlo v porovnání s květnem 2020 k poklesu negativního hodnocení (o 6 procentních bodů). U zbývajících položek, tedy zdravotníků, armády a Evropské unie, nedošlo v hodnocení jejich práce k žádným statisticky významným posunům.

Graf 2: Hodnocení práce vybraných institucí a skupin v souvislosti s šířením koronaviru – čas. srovnání (%)

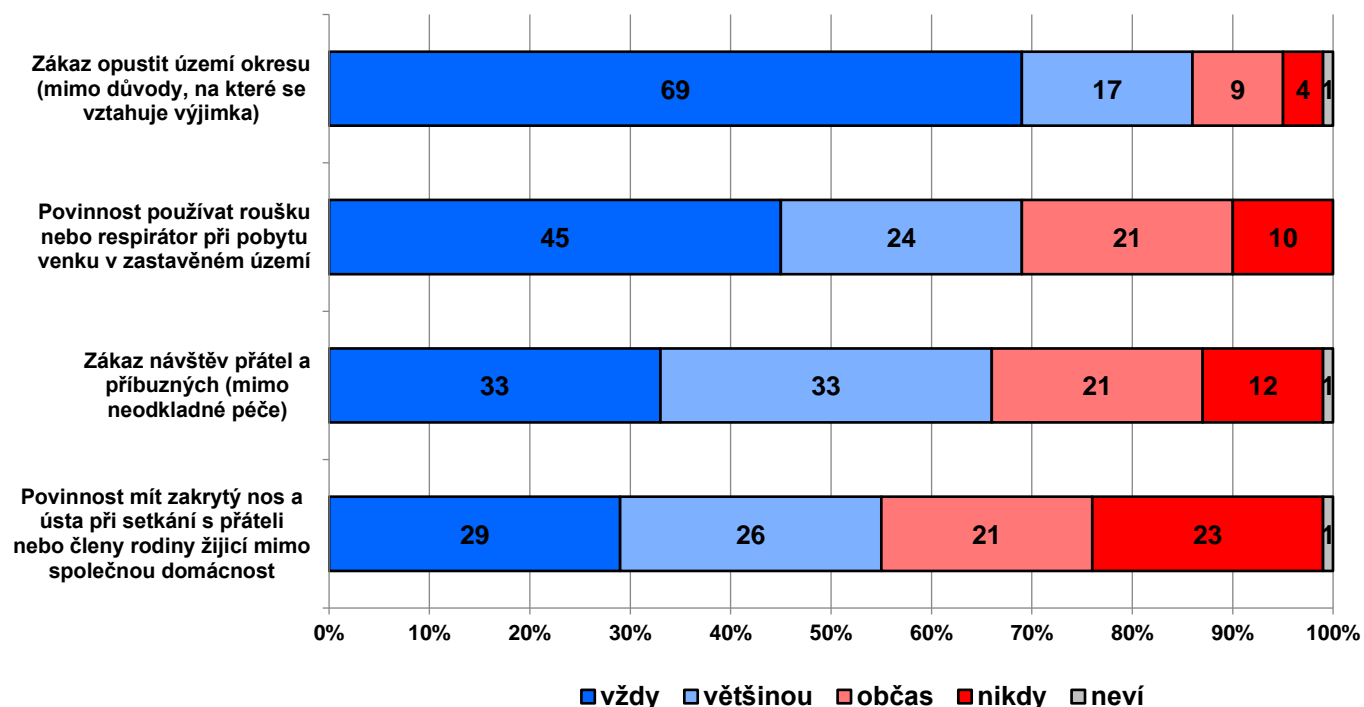
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál – květen 2020, 7. – 23. 5. 2020, 1043 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI, Naše společnost – speciál – duben 2021, 26. 3. – 15. 4. 2021, 1025 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

V rámci výzkumu jsme respondentům položili i několik otázek týkajících se aktuálně platných opatření proti šíření koronaviru. Konkrétně nás zajímalo, zda respondenti dodržují, či nedodržují platná opatření, zda by podle jejich názoru mělo být dodržování opatření kontrolováno a v případě nedodržování trestáno.

Jak můžeme vidět z grafu 3, všechna opatření platná v době sběru dat (26. 3. – 15. 4. 2021) a zařazená do výzkumu dodržuje vždy více než polovina dotázaných. Jednoznačně nejčastěji respondenti dodržují zákaz opustit území okresu (mimo důvodů, na které se vztahuje výjimka), které dle svých slov dodržuje 69 % „vždy“ a další téměř pětina (17 %) „většinou“. Pouze necelá dvacatina (4 %) respondentů uvedla, že toto opatření nedodržuje nikdy a méně než desetina (9 %) ho dodržuje pouze „občas“. Více než dvě třetiny (69 %) respondentů uvádějí, že „vždy“ (45 %) nebo „většinou“ (24 %) používají roušku nebo respirátor při pobytu venku v zastavěném území, naopak přibližně pětina (21 %) toto opatření dodržuje jen „občas“ a 10 % „nikdy“. Podobně je tomu i v případě zákazu návštěv přátel a příbuzných (mimo neodkladné péče), které dle svých slov shodně třetina (33 %) respondentů dodržuje „vždy“ či „většinou“, o málo více než pětina (21 %) „občas“ a více než desetina (12 %) ho nedodržuje „nikdy“. Nejméně často dodržovaným opatřením je povinnost mít zakrytý nos a ústa při setkání s přáteli nebo členy rodiny, kteří spolu nežijí ve společné domácnosti, k jehož poctivému dodržování se přihlásila více než polovina (55 %) dotázaných (v tom 29 % ho dodržuje „vždy“ a 26 % „většinou“), naopak více než pětina (21 %) dotázaných se přiznala, že toto opatření dodržuje pouze „občas“ a další téměř čtvrtina (23 %) dokonce „nikdy“.

Všechna opatření dle svých slov výrazně častěji dodržují lidé starší 65 let a dotázaní hodnotící vlastní zdravotní stav jako „velmi špatný“. Mimo zákazu návštěv přátel a příbuzných dodržují opatření častěji ženy, a to zejména povinnost používat roušku nebo respirátor při pobytu venku v zastavěném území (vždy 51 % žen a 38 % mužů).

Graf 3: Jak často dle svých slov česká veřejnost dodržuje platná opatření proti šíření koronaviru? (%)²

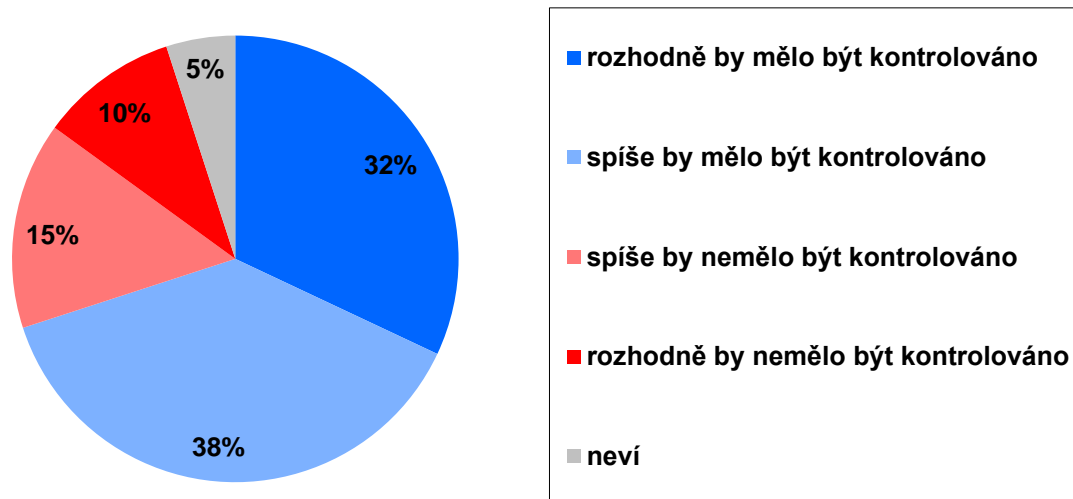
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál – duben 2021, 26. 3. – 15. 4. 2021, 1025 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

² Znění otázky: „V současné době je v platnosti celá řada opatření, která omezují běžný život v naší zemi, a někdy je těžké všude všechna nařízení stále dodržovat. Jak jste na tom Vy osobně, jak často dodržujete následující opatření: a) zákaz návštěv přátel a příbuzných (mimo neodkladné péče), b) povinnost mít zakrytý nos a ústa při setkání s přáteli nebo členy rodiny, kteří s Vámi nežijí ve společné domácnosti, c) povinnost používat roušku nebo respirátor při pobytu venku v zastavěném území, d) zákaz opustit území okresu (mimo důvodů, na které se vztahuje výjimka, např. cesty do práce).“ Možnosti odpovědi: vždy, většinou, občas, nikdy.

Co se týká názoru českých občanů na to, zda by mělo, či nemělo, být dodržování platných opatření proti šíření koronaviru kontrolováno, tak jednoznačně převažuje mínění, že by dodržování opatření kontrolováno být mělo (viz graf 4). Tento názor zastává 70 % dotázaných, z toho 32 % si myslí, že by mělo být „rozhodně kontrolováno“ a 38 % „spíše kontrolováno“. Opačný názor, tedy že by dodržování platných opatření proti šíření koronaviru nemělo být kontrolováno, vyslovila čtvrtina (25 %) dotázaných, z nichž 15 % si to myslí spíše a 10 % rozhodně. Zbývající dvacetina (5 %) respondentů v této otázce „neví“.

Detailnější analýza ukázala, že lidé starší 65 let a důchodci výrazně častěji zastávají názor, že by dodržování opatření mělo být kontrolováno, naopak lidé, kteří „rozhodně nedůvěřují“ vládě, se častěji domnívají, že by dodržování opatření kontrolováno být nemělo.

Graf 4: Názor na kontrolu dodržování platných opatření proti šíření koronaviru (%)³

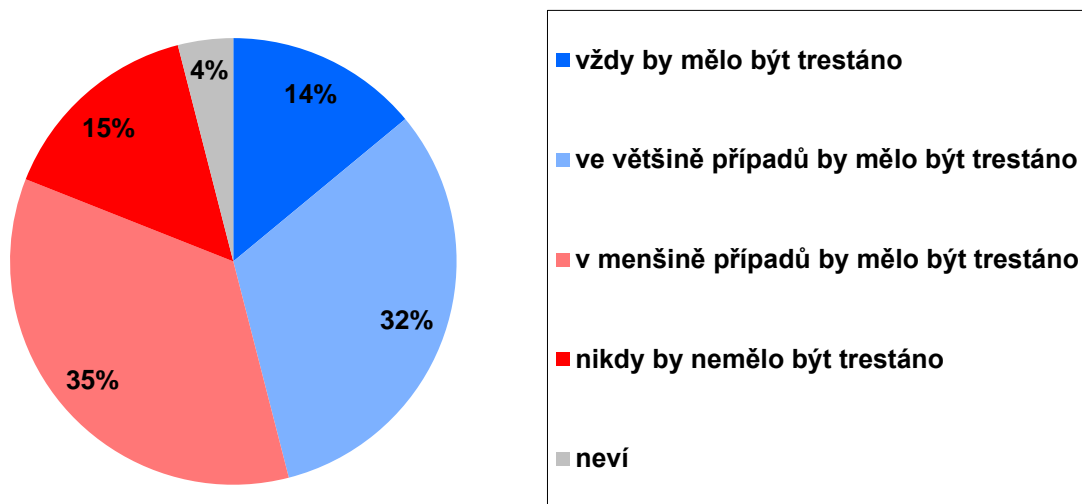
Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál – duben 2021, 26. 3. – 15. 4. 2021, 1025 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

V případě otázky, zda by porušování opatření proti šíření koronaviru mělo být trestáno, např. peněžní pokutou, nepanuje mezi českou veřejností shoda (viz graf 5). Nicméně o málo více převažuje mínění, že by porušování opatření nemělo být trestáno vůbec nebo jen v menšině případů (50 %), když 15 % dotázaných si myslí, že by nemělo být trestáno nikdy a 35 % že pouze v menšině případů. Pro opačný názor se ve výzkumu vyslovila necelá polovina (46 %) dotázaných, přičemž podle 14 % z nich by porušení opatření mělo být potrestáno vždy a podle 32 % by trest měl následovat ve většině případů. Zbývající 4 % dotázaných nevyjádřila konkrétní názor a uvedla možnost „nevím“.

Názor, že by porušování opatření mělo být trestáno vždy, zastávají častěji lidé starší 65 let, důchodci, dotázaní se základním vzděláním, a ti, kdo „rozhodně důvěřují“ vládě. Naopak dotázaní ve věku 25 až 34 let a 45 až 54 let a lidé „rozhodně nedůvěřující“ vládě si častěji myslí, že by trest za porušení opatření proti šíření koronaviru neměl následovat nikdy.

³ Znění otázky: „Myslíte si, že by dodržování platných opatření proti šíření koronaviru mělo být kontrolováno? Rozhodně by mělo být kontrolováno, spíše by mělo být kontrolováno, spíše by nemělo být kontrolováno, rozhodně by nemělo být kontrolováno.“

Graf 5: Názor na trestání za porušování opatření proti šíření koronaviru (%)⁴

Zdroj: CVVM SOÚ AV ČR, Naše společnost – speciál – duben 2021, 26. 3. – 15. 4. 2021, 1025 respondentů starších 18 let, kombinace metod CAWI a CATI.

⁴ Znění otázky: „Myslíte si, že by porušování opatření proti šíření koronaviru mělo být trestáno (např. peněžní pokutou)? Vždy by mělo být trestáno, ve většině případů by mělo být trestáno, v menšině případů by mělo být trestáno, nikdy by nemělo být trestáno.“

Technické parametry výzkumu

Výzkum:	<i>Naše společnost – speciál – duben 2021</i>
Realizátor:	<i>Median, s.r.o.</i>
Projekt:	<i>Naše společnost – projekt kontinuálního výzkumu veřejného mínění CVVM SOÚ AV ČR</i>
Termín terénního šetření:	<i>26. 3. – 15. 4. 2021</i>
Výběr respondentů:	<i>Kvótní výběr</i>
Kvóty:	<i>Kraj (oblasti NUTS 3), velikost místa bydliště, pohlaví, věk, vzdělání, ekonomické postavení, frekvence užívání internetu</i>
Vážení dat:	<i>pohlaví, věk, vzdělání, kraj velikost místa bydliště, ekonomické postavení a užívání internetu, věk x vzdělání, pohlaví x kraj, věk x kraj, vzdělání x kraj a velikost místa bydliště x kraj</i>
Zdroj dat pro kvótní výběr a vážení dat:	<i>Český statistický úřad</i>
Reprezentativita:	<i>Obyvatelstvo ČR ve věku od 18 let</i>
Počet dotázaných:	<i>1025</i>
Metoda sběru dat:	<i>Kombinace dotazování CAWI a CATI</i>
Výzkumný nástroj:	<i>Standardizovaný dotazník</i>
Otázky:	<i>KK14, KK33, KK34, KK35</i>
Kód zprávy:	<i>pi210507</i>
Zveřejněno dne:	<i>7. května 2021</i>
Zpracovala:	<i>Radka Hanzlová</i>

Slovníček pojmů:

Kvótní výběr – napodobuje strukturu základního souboru (zde je to obyvatelstvo České republiky starší 18 let) pomocí nastavení velikosti vybraných parametrů, tzv. kvót. Jinými slovy kvótní výběr je založen na stejném procentuálním zastoupení vybraných vlastností. Pro tvorbu kvót používáme údaje z Českého statistického úřadu. V našich výzkumech jsou stanoveny kvóty na pohlaví, věk, vzdělání, region a velikost obce a u tohoto speciálního výzkumu také na ekonomické postavení a frekvenci užívání internetu. Vzorek je tedy vybrán tak, aby procentuální podíl např. mužů a žen ve vzorku odpovídal procentuálnímu podílu mužů a žen v každém kraji ČR. Podobně je zachován procentuální podíl obyvatel jednotlivých krajů ČR, občanů různých věkových kategorií, lidí s různým stupněm dosaženého vzdělání a z různých velikých obcí atd.

Reprezentativní výběr je takový výběr z celé populace, z jehož vlastností se dá platně usuzovat na vlastnosti celé populace. V našem případě to tedy znamená, že respondenti jsou vybráni tak, abychom zjištěné údaje mohli zobecnit na obyvatele České republiky starší 18 let.

Vážení dat – způsob zvýšení reprezentativity souboru vzhledem k vybraným charakteristikám populace pomocí přiřazení váhy každému respondentovi. Váhy jsou vytvářeny pomocí metody iterativního proporčního vážení a pohybují se v rozsahu 0,333 až 3.

Centrum pro výzkum veřejného mínění (CVVM) je výzkumným oddělením Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Jeho historie sahá do roku 1946, kdy jako součást Ministerstva informací začal fungovat Československý ústav pro výzkum veřejného mínění. Současné Centrum vzniklo v roce 2001 převedením svého předchůdce (IVVM) z Českého statistického úřadu do Sociologického ústavu AV ČR, v.v.i.. Včlenění do vědecké instituce zaručuje kvalitní odborné zázemí a kredit pracoviště; jako součást akademického prostředí musí CVVM SOÚ AV ČR splňovat veškeré nároky a dosahovat tak té nejvyšší odborné úrovně. Hlavní náplní práce oddělení je výzkumný projekt Naše společnost, v jehož rámci je prováděno deset šetření ročně. Jedná se o průzkum veřejného mínění na reprezentativním vzorku české populace od 15 let, kterého se vždy účastní přibližně 1000 respondentů. Omnibusová podoba dotazníku umožňuje pokrýt velkou šíři námětů, a do šetření jsou proto pravidelně řazena politická, ekonomická i další obecně společenská témata. Jsou využívány jak opakované otázky, které umožňují sledovat vývoj zkoumaných jevů, tak náměty nové, reagující na aktuální dění. Díky dlouhodobému a kontinuálnímu charakteru je tento vědecký projekt zkoumání veřejného mínění v České republice ojedinělý. |